

Skräppor *Rumex crispus* (m fl)

Reviderat april 2016

Høymoler

Skræpper

Poimuhierakka

Hrukkunjoli

Curled Dock

Till vänster: Kruskskräppa, platsbunden perenn som producerar många frön. Till höger: En skräppa på hösten. Det är dessa som måste bort!

Skräppor

Skräppor, ofta av arten kruskskräppa (*Rumex crispus*) eller gårdskräppa (*Rumex longifolius*) är platsbundna perenner (fleråriga).

De blommar, sätter frö och producerar skott år efter år. Ofta dör de ovanjordiska delarna under vintern, men nya skott utvecklas på våren från tillväxtpunkten, under jord eller i jordytan. Platsbundna perenner utvecklar sina skott tätt tillsammans.

Skräppor har en kraftig pålrot som kan bli upp mot 50 cm djup. Bladen sitter i en tät rosett och fröställningen sitter på en 40-100 cm hög stjälk.

Bladen vissnar ofta bort på hösten och bara en, hög mörk fröställning står kvar. Spridningen sker främst genom

frön, varje planta kan ha flera tusen frön. Fröna som är relativt tunga, flyger inte omkring utan faller relativt nära plantan. Ett tecken på att fröna börjar bli mogna att gro är när de på hösten får sin mörka brunsvarta färg. Viss spridning kan även ske genom rotdeklar, tillväxtpunkten sitter i de övre ca 5-7 cm av roten. Övrig, djupare del av roten kan inte skicka nya skott.

Fröna kan ligga i marken mer än 20 år i obearbetad mark och kan gro när rätt förutsättningar dyker upp. Fröna gror inte djupare än 4 cm och relativt sent på våren ofta i maj-juni, när marktemperaturen blivit lite högre.

Sammanfattning

Skräppor ställer till problem i våra ruffar och sällan klippta ytor. I likheten med åkertistel är den perenn (flerårig).

Det som skiljer mot tisteln är att skräppor är platsbundna, dvs de har en kraftig pålrot och spridningen sker främst via frön.

När de etablerat sig i en yta, har de förmåga att effektivt spridas och snabbt breda ut sig och ge ett tråkigt och "skräpig" intryck.

På höstarna kan man se de kraftiga, höga och mörka fröställningarna vada i högruffarna. Detta är inte banans största problem, men är man ute i tid kan man relativt enkelt förebygga problem med spridning och ytterligare utbredning av skräppor.

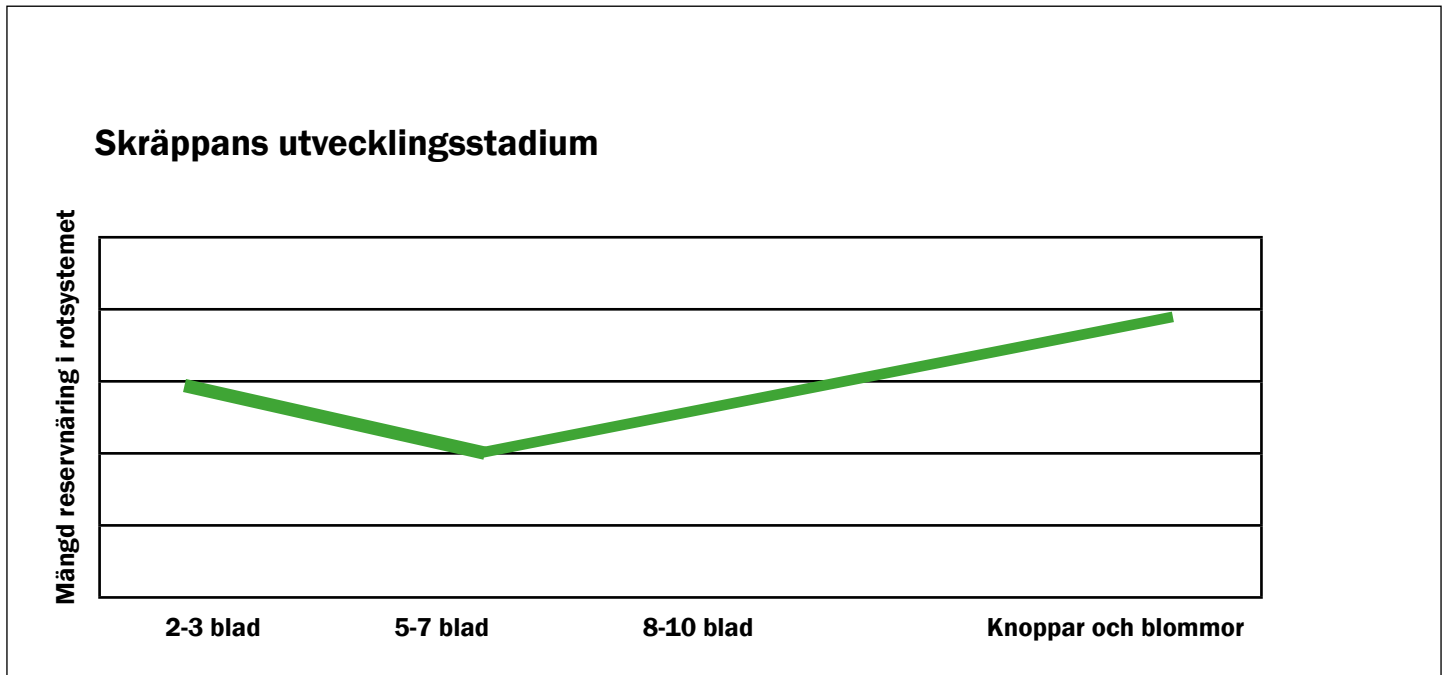

Diagram 1. Diagrammet visar att plantan är mest känslig för avslagning vid utvecklingsstadium 5-7 blad, då har plantan minst reservlager. Den har förbrukat reserver för tillväxt men inte hunnit börja lagra upp nya reserver i de underjordiska delarna.

Praktisk bekämpning

Hur skall vi praktiskt gå tillväga för att störa skräpporna på effektivaste sätt?

De kräver mycket ljus vid etableringen och etablerar sig ofta i luckor i gräseturfen ex. slirspår. Orsaken till att de kommer i skador är att de är att de vid etableringen är mycket känsliga för rotkonkurrans och har därmed svårt att etablera sig i en tät turf. När en planta har lyckats etablera sig och skaffat en pålrot som är ca 1 cm i diameter är den mycket tålig och tål stress från både stående vatten, torka och kyla.

Det är bra om man kan börja bekämpa de enskilda plantorna tidigt, när de är få. Får de chansen att fröa och snabbt sprida sig kommer arbetsinsatsen att öka och chanserna att hålla skräpporna borta med mekaniska metoder minskar.

Principen är att ”störa” (slå av) skräppan när den är som känsligast, dvs vid dess kompensationspunkt.

En växts kompensationspunkt är det stadium när den har förbrukat sina energi- och näringsreserver för tillväxt och just innan den börjar skicka ner och lagra upp nya näringsreserver till

rotsystemet genom fotosyntes mm. För skräppans del är kompensationspunkten, det känsligaste stadiet när plantan har 5 - 7 blad.

Bild av skräppa på tidigt stadium. Bilden är från NIBIOs digitala växtlexikon.

Skräppor *Rumex crispus* (m fl)

Reviderat april 2016

Åtgärder för att minska problem med skräppor i högruff

- Tätt turf med lite öppen jord minskar etableringen av skräppor, unga plantor är känsliga för rot konkurrens.
- Skräppor gillar inte jordbearbetning eller upprepad avslagning.
- Börja bekämpningen tidigt då skräpporna är få och enkla att ta bort, med trimmer eller handplockning.
- Slå av skräpporna vid när plantan har 5 - 7 blad. I det stadiet har plantan minst reserver i det underjordiska rotsystemet.
- Upprepa behandlingen 3-5 gånger under växtsäsong för att "trötta ut" plantan och minska tillväxt och skottproduktion.
- OBSERVERA att avslagning inte skadar tillväxtpunkten utan bara tröttar ut och utarmar plantan. Man skall också vara uppmärksam på att när man slagit av en större planta första gången, kommer plantan i återväxten ofta att vara mindre med den nya fröställningen lågt belägen.
- Den effektivaste metoden är att ta bort plantans tillväxtpunkt som sitter ca 5 -7 cm under markytan. För att lyckas med det krävs att man drar upp hela plantan eller minst hackar av pålroten med exempelvis en vass spade nedanför tillväxtpunkten. Trots att den har en kraftig pålrot brukar den gå att rycka upp efter regn när jordprofilen håller mycket vatten. Våta perioder brukar ju inte vara några problem under våra höstar. Inom ekologiskt lantbruk rekommenderas de sista veckorna i juni som en lämplig tid för att ta upp plantorna. Lyckas man rycka upp plantan är det viktigt att man tar bort plantan med fröställningen, så att dess frön inte släpper och ger chans till nu förökning.
- Se till att de skräppaplantor som står bruna och torra på hösten inte får chans att sprida alla sina frön i ruffarna.
- En sista utväg kan vara att använda kemiska växtskyddsmedel. Välj det minst miljöbelastande men effektivt preparat och applicera vid så optimala förhållanden som möjligt (se STERFs faktablad om sprutteknik).

Nordiska greenkeepers (IPM ambassadörer) som har kvalitetssäkrat detta faktablad och som kan hjälpa till med goda råd om bekämpning av skräppor

Christoffer Jønsson
Oslo GK, Norge
christoffer@oslogk.no
Tel: + 47 47363586

Niels Kvist Sørensen
Randers GK, Danmark
nk@randersgolf.dk
Tel: 45 53602452

Författare

Peter Edman
Bankonsulent
Svenska Golf förbundet
Bäckgården
SE-533 91 Götene
Mobil +46 70 266 56 86
E-mail peter.edman@golf.se

Form: Karin Schmidt